

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania A. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Tarnowie
o rentę rodzinną

w związku ze skargą o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym
wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych z dnia 26 lutego 2020 r., sygn. akt III AUa 1501/17,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 listopada 2021 r.,
zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 30 marca 2021 r., sygn. akt III AUa 3036/20,

1. odrzuca zażalenie;

**2. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego
w Tarnowie na rzecz adw. B. B. tytułem zwrotu kosztów pomocy
prawnej udzielonej z urzędu ubezpieczonemu A. O. w
postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym kwotę
120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o należną stawkę
podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Tarnowie, wyrokiem z 28 sierpnia 2017 r., oddalił odwołanie wnioskodawcy A. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Tarnowie z 30 marca 2017 r. odmawiającej przyznania mu renty rodzinnej.

Po rozpoznaniu apelacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego Sąd Apelacyjny w Krakowie, wyrokiem z 26 lutego 2020 r., oddalił jego apelację.

Ubezpieczony A. O. wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 26 lutego 2020 r. Domagał się zmiany wyroku Sądu Apelacyjnego przez przyznanie mu renty rodzinnej.

Skarga została oparta na podstawie z art. 403 § 2 k.p.c. Skarżący podniósł, że dołączone do skargi o wznowienie postępowania liczne zaświadczenia lekarskie i wyniki badań w większości dotyczą okresu już po uprawomocnieniu się zaskarżonego wyroku, lecz odnoszą się do stanu, który miały miejsce przed prawomocnym zakończeniem postępowania. W czasie, gdy postępowanie się toczyło, astma oskrzelowa, zmiany płucne i zmiany zapalne nie były jeszcze zdiagnozowane jako konsekwencje złamania żeber, dlatego powołanie tych faktów i dowodów stało się możliwe dopiero po wydaniu prawomocnego wyroku.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, postanowieniem z 30 marca 2021 r., odrzucił skargę o wznowienie postępowania.

Według Sądu Apelacyjnego rozpatrywana skarga podlega odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. jako nieoparta na ustawowej podstawie wznowienia. Sąd uznał za niezasadne stanowisko skarżącego, że pojawiły się nowe fakty i dowody, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy a z których nie mógł on skorzystać w poprzednim postępowaniu. Sąd Apelacyjny podkreślił, że do nabycia prawa do renty rodzinnej niezbędne było nie tylko to, aby skarżący był osobą całkowicie niezdolną do pracy, lecz dodatkowo niezdolność ta musiałaby powstać u niego najpóźniej do chwili ukończenia przez niego nauki w szkole. Zasięgnięta w prawomocnie zakończonym postępowaniu sądowym opinia biegłego psychiatry była podstawą oddalenia odwołania skarżącego od decyzji odmawiającej przyznania mu renty rodzinnej. Kluczowy był stan zdrowia psychicznego skarżącego, który od 1993 r. z uwagi na schorzenia z tego zakresu pobierał

świadczenie rentowe z ogólnego stanu zdrowia – najpierw rentę inwalidzką II grupy, a następnie rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Tymczasem skarżący, domagając się wznowienia postępowania, powołuje się na zupełnie inne schorzenia, ortopedyczne i pulmonologiczne, pomijając zupełnie to, w jakim czasie schorzenia te powstały i jaka dokumentacja medyczna dotyczyła tych schorzeń. Schorzenia pulmonologiczne lub ortopedyczne musiałyby ujawnić się najpóźniej do chwili zakończenia nauki w szkole, żeby można było je rozważać jako okoliczności istotne w sprawie o przyznanie renty rodzinnej.

Zdaniem skarżącego schorzenia ortopedyczne i pulmonologiczne stanowią powikłanie po przebyłym złamaniu żeber, a ze względu na to, że dopiero obecnie schorzenia te zostały zdiagnozowane i powiązane z przebyłym złamaniem żeber, konieczne jest wznowienie zakończonego postępowania i uwzględnienie nowej dokumentacji medycznej w tym postępowaniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego podnoszona przez skarżącego okoliczność w postaci przebytego złamania żeber i następstw (powikłań) tego złamania nie jest okolicznością faktyczną mogącą mieć wpływ na wynik sprawy, z której to okoliczności strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Nie ulega bowiem wątpliwości, że już w orzeczeniu komisji lekarskiej ZUS z 24 marca 2017 r. zdiagnozowano „stan po przebyłym złamaniu żeber II-V, bez dysfunkcji”, zatem nie była ta okoliczność nieujawniona w poprzednim postępowaniu – była ona znana zarówno skarżącemu, jak i organowi rentowemu oraz Sądom obydwu instancji.

Odwołując się do dokumentacji medycznej dołączonej do skargi o wznowienie postępowania, Sąd Apelacyjny zauważył, że z zaświadczenia lekarskiego wystawionego przez lekarza ortopedę-traumatologa, opatrzonego datą „2019-05”, wynika, że złamanie żeber po stronie prawej miało miejsce w 2008 r. Zatem przywoływana przez skarżącego okoliczność w postaci złamania żeber nie ma wpływu na kwestię spełnienia przez niego przesłanek do nabycia prawa do renty rodzinnej. Nawet jeżeli powikłania po tym złamaniu doprowadziły do powstania sygnalizowanych przez skarżącego schorzeń ortopedycznych i pulmonologicznych, to samo złamanie miało miejsce wiele lat po zakończeniu nauki w szkole, a jeszcze bardziej odsunięty w czasie byłby moment powstania niezdolności do pracy z powodu powikłań po złamaniu.

W odniesieniu do przedstawionej przez skarżącego dokumentacji medycznej, która dołączona została do skargi o wznowienie postępowania, Sąd zauważył, że w większości dokumentacja ta powstała już po wydaniu przez Sąd Apelacyjny prawomocnego wyroku z dnia 26 lutego 2020 r. i obrazuje stan zdrowia skarżącego po tej dacie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego tego rodzaju dokumenty nie odpowiadają podstawie wznowienia przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c. Wymaganie, aby doszło do „wykrycia” okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, oznacza, że wznowienie postępowania może nastąpić tylko wtedy, gdy fakty te lub środki dowodowe istniały przed uprawomocnieniem się orzeczenia, którego dotyczy skarga o wznowienie postępowania, lecz nie były znane stronie i nie mogły być przez nią przedstawione. Skoro dokumentacja medyczna powstała już po wydaniu prawomocnego wyroku, nie jest ona środkiem dowodowym istniejącym przed uprawomocnieniem się orzeczenia, z którego strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Sąd Apelacyjny podkreślił ponadto, że zaświadczenie lekarskie wystawione przez specjalistę ortopedę-traumatologa, które zwraca uwagę na zaistniałe w 2008 r. złamanie żeber po stronie prawej, nie ma znaczenia dla kwestii spełnienia przesłanek prawa do renty rodzinnej. Do złamania doszło po zakończeniu przez skarżącego edukacji szkolnej. Zaświadczenie lekarza pulmonologa wskazujące na zmiany pourazowe w płucu prawym jest ściśle związane z urazem żeber z 2008 r. i w konsekwencji także nie ma znaczenia dla kwestii spełnienia przesłanek nabycia prawa do renty rodzinnej.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił skargę o wznowienie jako nieopartą na ustawowej podstawie wznowienia.

Zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania wniósł skarżący, zarzucając naruszenie przepisów postępowania – art. 403 § 2 k.p.c., przez błędne w świetle zasad doświadczenia życiowego oraz logicznego rozumowania przyjęcie, że powołana w treści skargi podstawa wznowienia w postaci nowych faktów i dowodów nie odpowiada ustawowej podstawie wznowienia, podczas gdy skarżący powołał nowe fakty, których nie mógł wskazać w toku postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Tarnowie i Sądem

Apelacyjnym w Krakowie, a jedynie dowody, z których te fakty wynikają, pochodzą z okresu po uprawomocnieniu się orzeczenia.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymagała dopuszczalność zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania. Zaskarżone postanowienie zostało bowiem wydane 30 marca 2021 r. po wejściu w życie zmian wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.). Ustawa ta uchyliła art. 394¹ § 2 k.p.c., który przewidywał, że w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, co do zasady przysługuje zażalenie także na postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie inne niż postanowienia w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zmiany weszły w życie z dniem 7 listopada 2019 r. Od tej daty należy przyjąć, że katalog postanowień zaskarżalnych do Sądu Najwyższego jest zamknięty i aktualnie obejmuje tylko: (-) postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej i o odrzuceniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 394¹ § 1 k.p.c.) oraz (-) kasatoryjne orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.). W konsekwencji, wniesienie do Sądu Najwyższego zażalenia na rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji w przedmiocie innym niż określony przez art. 394¹ § 1 i § 1¹ k.p.c. – w tym zażalenia na postanowienie odrzucające skargę o wznowienie postępowania – przesądza o jego niedopuszczalności i odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 września 2020 r., I CZ 37/20, LEX nr 3068546; z 6 listopada 2020 r., I CZ 54/20, LEX nr 3076389; z 28 kwietnia 2021 r., IV CZ 78/20, LEX nr 3220129).

Wątpliwości związane z wykładnią znowelizowanego art. 394¹ k.p.c. po jego zmianie zostały rozstrzygnięte w uchwale Sądu Najwyższego z 7 października

2021 r., III CZP 53/20 (LEX nr 3231809). Przyjęto w niej, że na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania nie przysługuje zażalenie. Uchwała ta wiąże, co prawda, tylko w sprawie, w której została wydana (art. 390 § 2 k.p.c.), jednak Sąd Najwyższy w składzie wydającym obecne postanowienie doszedł do wniosku, że należy uszanować pogląd w niej przedstawiony i argumenty, które przemawiały za jej podjęciem. Kształtuje ona bowiem orzecznictwo sądów powszechnych oraz innych składów Sądu Najwyższego i należy uwzględnić jej znaczenie dla zachowania jednolitości tego orzecznictwa.

Można mieć bardzo poważne wątpliwości, czy uchylenie art. 394¹ § 2 k.p.c. nie doprowadzi do pozbawienia stron postępowań cywilnych możliwości zaskarżenia (do Sądu Najwyższego), czyli skontrolowania zgodności z prawem, wielu kategorii postanowień wydawanych przez sądy drugiej instancji, jednak należy założyć, że taka właśnie była świadoma wola ustawodawcy. Ewentualne wątpliwości natury konstytucyjnej (np. pozbawienie stron prawa do sądu) mogą być rozstrzygnięte przez wniesienie skargi konstytucyjnej do Trybunału Konstytucyjnego.

Podsumowując, brak jest obecnie w Kodeksie postępowania cywilnego podstawy prawnej do zaskarżenia do Sądu Najwyższego postanowienia sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania. A skoro brak jest takiej podstawy, należało przyjąć, że zażalenie jest niedopuszczalne i podlega odrzuceniu z mocy art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

(r.g.)